

УДК 339.138

Ткачук Г.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства
Житомирського державного технологічного університету

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

INFORMATION SUPPORT ANALYSIS BUSINESSACTIVITY

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовано необхідність володіння інформацією як одним із найважливіших ресурсів для прийняття управлінських рішень. Виходячи з того, що ділова активність підприємства характеризує ефективність здійснення його фінансово-господарської діяльності, інформація про її стан стає цікавою як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів. Для кожної функціональної сфери діяльності підприємства повинні бути використані відповідні джерела інформації, а у кожній категорії користувачів – різний доступ до них. В процесі оцінки ділової активності вкрай важливою є розробка моделі її інформаційного забезпечення.

Ключові слова: інформація, інформаційні джерела, користувачі інформації ділова активність, фінансова звітність.

АННОТАЦІЯ

В статье обоснована необходимость владения информацией как одним из важнейших ресурсов для принятия управленческих решений. Исходя из того, что деловая активность предприятия характеризует эффективность осуществления его финансово-хозяйственной деятельности, информация о ее состоянии становится интересной как для внешних, так и для внутренних пользователей. Для каждой функциональной сферы деятельности предприятия должны быть использованы соответствующие источники информации, а у каждой категории пользователей – разный доступ к ним. В процессе оценки деловой активности крайне важна разработка модели ее информационного обеспечения.

Ключевые слова: информация, информационные источники, пользователи информации деловая активность, финансовая отчетность.

ANNOTATION

In the article the necessity possession of information as one of the most important resources for management decisions. Based on the fact that the business activity of the company describes the effectiveness of the implementation of its financial and economic activities, the information about its condition is exciting for both external and internal users. For each functional area of the company should be used relevant sources of information, and in each category of users – different access. During the assessment of business activity is crucial to develop a model of information provision.

Keywords: information, information sources, users information on business activity, the financial statements.

Постановка проблеми. Ділова активність є узагальнюючим показником ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, його прибутковості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. В ході здійснення оцінки ділової активності та формування відповідних висновків про стан підприємства слід своєчасно використовувати високоякісну та об'єктивну інформацію. Інформація на сьогодні виступає чи не найголовнішим ресурсом підприємства наряду із фінансами, працею та капіталом, адже вона впливає на прийняття

господарських рішень. Актуальність дослідження питань інформаційного забезпечення аналізу ділової активності обумовлена необхідністю отримання вчасно високоякісної інформації про стан підприємства для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень в процесі використання ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед значних здобутків, саме у площині даного дослідження, складно виділити окремих науковців або наукові школи через специфіку предмета дослідження. Окремо питанням інформаційно-аналітичного забезпечення управління діловою активністю займалися Гринькевич О. та Кіндрацька Г. [2]. Частково питання аналізу ділової активності у розрізі отримання якісної інформації розглядалися у економічній статистиці такими науковцями, як: Амоша О., Цал-Цалко Ю., Швиндаренко Г. та ін. Разом із тим зацікавленість підприємств у створенні якісної системи інформаційного забезпечення процесу аналізу ділової активності потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає у пошуку шляхів підвищення якісного рівня отриманої інформації та формування інформаційної системи забезпечення аналізу ділової активності підприємства, що, в свою чергу, дозволить зовнішнім та внутрішнім користувачам формувати об'єктивну думку про стан фінансово-господарської діяльності підприємства та ефективності управління його потенціалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під інформацією розуміють сукупність даних, які надходять у систему із зовнішнього середовища, перетворюються та зберігаються у середині системи або виходять у навколишнє середовище. Інформація існує у вигляді документів, креслень, рисунків, текстів, звукових чи світлових сигналів тощо [7].

На нашу думку, найбільш широко інформацію охарактеризував Махлуп Ф.:

- інформація – це процес передачі знань, сигналу чи повідомлення;

- інформацією є поточні дані про перемінні величини в деякій галузі діяльності, систематизовані відомості щодо основних причинних зв'язків, які містяться у знанні як поняття більш загального класу, по відношенню до якого інформація є підлеглою;

- інформація – це знання, які передані кимось іншим чи набуті шляхом власного дослідження;

- інформацією є знання про якусь особливу подію, випадок чи щось подібне [5, с. 36–37].

За змістом інформація може бути економічною, науково-технічною, правовою, виробничою, соціальною тощо. Саме тому кожен вид інформації має свої особливості оброблення та відображення отриманих даних, зміст, цінність тощо. Предметом нашого дослідження є економічна інформація яка використовується в процесі аналізу ділової активності підприємства.

Економічна інформація представляє собою сукупність відомостей про стан та особливості протікання соціально-економічних процесів, які використовуються для управління цими процесами у виробничій і невиробничій сферах.

Ділова активність представляє собою оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, яка характеризує продуктивність управління його ресурсним потенціалом. Дана інформація цікавить, з одного боку, внутрішніх користувачів, які є суб'єктами здійснення оцінки, аналітичної роботи та управління підприємством. З іншого боку, така інформація цікавить акціонерів та потенційних інвесторів, які роблять висновки щодо стану підприємства на ринку та його інвестиційної привабливості. Таким чином, інформація щодо стану ділової активності підприємства характеризується різним рівнем доступу до неї різних категорій користувачів.

Аналіз ділової активності можна представити як спосіб накопичення, порівняння, трансформації і використання інформації бухгалтерського обліку та статистичної звітності, який має на меті оцінити:

- динаміку операційного прибутку;
- швидкість та тривалість обертання активів та пасивів підприємства у розрізі їх структурних елементів;
- динаміку прибутку від фінансової діяльності підприємства;
- динаміку вартості цінних паперів підприємства;
- стійкість економічного зростання;
- динаміку та структуру доходів від здійснення реальних інвестицій;
- обсяги витрат та структуру впровадження інновацій у продукт та технологію;
- продуктивний портфель підприємства;
- частки ринків збуту;
- виконання плану за асортиментом та якістю продукції тощо.

Так як аналіз ділової активності проводиться у розрізі різних функціональних сфер діяльності підприємства (операційної, фінансової, інвестиційної, інноваційної, маркетингової), то й джерела інформаційного забезпечення будуть різними.

Для оцінки операційної діяльності підприємства інформаційними джерелами виступають:

ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати», № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства».

Оцінку фінансової діяльності підприємства можна здійснити, використовуючи дані фінансової звітності підприємства, оперативного бухгалтерського та управлінського обліку підприємства.

Використовуючи дані міжгалузевої статистичної, а саме № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства» та статистичну звітність підприємства у галузі інвестицій № 1-ПП «Звіт підприємства про реалізацію інвестиційного проекту в спеціальній (вільній) економічній зоні або на території пріоритетного розвитку», № 2-інвестиції «Капітальні інвестиції», «Звіт про іноземні інвестиції в Україну» – № 10-зез, можна проаналізувати активність інвестиційної діяльності підприємства.

Здійснити аналіз стану ділової активності підприємства у галузі інновацій можна, використовуючи дані статистичної звітності № 1-інновація «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства».

І, нарешті, виробництво та маркетинг можна проаналізувати, використовуючи дані про виконання плану за асортиментом та якістю підприємства, про наявну та необхідну потужність підприємства, витрат на рекламні заходи, продуктивності праці (трудомісткості), рентабельності продукції тощо.

В основі інформаційного забезпечення аналізу ділової активності підприємства лежить якісна побудована інформаційна система аналізу фінансово-господарської діяльності й організації аналітичної інформації на базі функціонування системи обробки аналітичних даних і організованих належним чином інформаційних ресурсів [3].

Під інформаційною системою розуміють взаємозалежну сукупність засобів, методів і персоналу, які використовуються для зберігання, обробки й подання даних з метою вирішення користувачем заздалегідь встановлених завдань [1].

Модель інформаційної системи ділової активності включає наступні складові елементи.

Інформаційна база – являє собою сукупність даних про процес або явище накопичених у заздалегідь встановленому форматі та представлених у певному вигляді. Вона є основою інформаційної системи.

Інформаційна система оцінки ділової активності підприємства, як будь-яка відкрита система, містить параметри входу інформації. Це інформація про результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Інформаційна система оцінки ділової активності обов'язково містить перелік методів формування і організації інформаційного забезпечення і інформаційного процесу.

Інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази і реалізо-

ваних рішень щодо обсягу, розміщення і форм організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення економічної інформації чи в інформаційній системі [4]. Інформаційне забезпечення у кінцевому підсумку повинно забезпечити наступне:

- єдність і зберігання інформації, необхідної для розв'язання задач;
- єдність інформаційних масивів для всіх задач інформаційних систем;
- однократність уведення інформації та її багатоцільове використання;
- різні методи доступу до даних;
- низьку вартість витрат на зберігання та використання даних, а також на внесення змін [4].

Інформаційні процеси – сукупність послідовних операцій (реєстрація, передача, накопичення, зберігання, оброблення, видача інформації), дій і зв'язків з обміну інформацією, що здійснюються в системі комунікацій [6].

Технічні засоби формування і організації інформаційного забезпечення та інформаційного процесу. Під такими засобами розуміють сукупність не лише технічних засобів збирання та обробки інформації, а й програмне забезпечення перетворення інформації у відповідний стан і вигляд та її зберігання.

Так як інформаційна система оцінки ділової активності підприємства має параметри входу інформації, її обробки, перетворення та зберігання, то вона повинна містити також параметри виходу інформації. Адже не вся інформація щодо стану ділової активності підприємства використовується лише у середині підприємства. Частина інформації у вигляді звітів, актів аудиторської перевірки виходять за межі підприємства.

Якщо здійснюється оцінка ділової активності підприємства, то, як правило, вона направлена на конкретних користувачів інформації, якими можуть бути як внутрішні – менеджери вищої ланки підприємства, так і зовнішні – акціонери, інвестори, державні уповноважені органи тощо. Кожен із користувачів має різний доступ до інформації в залежності від мети, відношення до підприємства та можливості прийняття управлінських рішень.

Висновки. В статті визначено важливу роль інформації та якісного інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень в процесі забезпечення ефективності діяльності підприємства. Такі показники інформації, як якість, достовірність, своєчасність та правдивість, створюють її цінність для користувача. В залежності від сфери використання інфор-

мація може бути економічною, правовою, науково-технічною, соціальною, виробничою тощо.

Враховуючи саму природу сутності ділової активності підприємства та те, що вона характеризує ефективність здійснення фінансово-господарської діяльності, відмітимо, що інформаційне забезпечення процесу її оцінки є досить складним та трудомістким. Так як підприємство займається виробничою (операційною), фінансовою, інвестиційною, інноваційною, комерційною (маркетинговою) діяльністю, відповідно, до кожної її сфери існує перелік інформаційних джерел, за допомогою яких можна визначити динаміку основних результатів складових діяльності підприємства.

Процес здійснення оцінки ділової активності підприємства передбачає використання змодельованої інформаційної системи, яка включає наступні елементи: параметри входу інформації, інформаційну базу, інформаційне забезпечення, інформаційні процеси, технічні засоби формування і організації інформаційного забезпечення та інформаційного процесу, параметри виходу та користувачів інформації.

Враховуючи те, що оцінка ділової активності може здійснюватися за різними сферами діяльності підприємства, спрямована на різних користувачів отриманої інформації, той перелік показників буде різним, і, відповідно, різним буде інформаційне забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання / О.П. Буйницька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/14170120/informatika/vidi_vlastivosti_informatsiyi.
2. Гринькевич О. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємства / О. Гринькевич, Г. Кіндрацька // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 215–218.
3. Інформаційне забезпечення аналізу ділової активності та інвестиційної привабливості підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studall.org/all-64475.html>.
4. Інформаційні системи і технології в статистиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/80/5658.html>.
5. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США / Ф. Махлуп. – М. : Прогрес, 1966. – 462 с.
6. Основи інформаційно-аналітичної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1444090353908/informatika/ponyattya_informatsiyi_protsesi
7. Поняття інформації. Види та властивості інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gvpl.at.ua/publ/rizne/ponjattja_informaciji_vidi_ta_vlastivosti_informaciji/6-1-0-22.